

20.
†.
Q. D. B. V.
QV.

11
1672
96

6

FOEMINA NON EST HOMO,

videbunt publicè

FRANCISC. HENR. HOELTICH,
JUR. DOCTOR,

et
JOHANNES CASPARUS *Walg*

Hiltperhusiô Francus,

In Auditorio Jctorum,

à D. XIV. Decembris, Anno 1672.

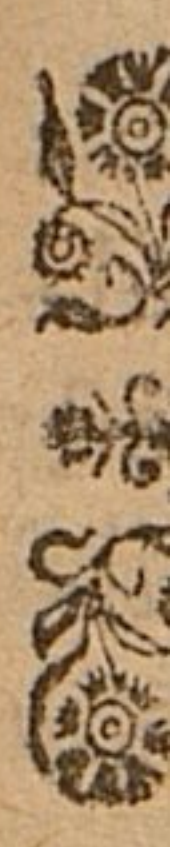
WITTEBERGÆ,

Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.

1501
12

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

no
lec
tiu
ipf
mi
fin
ad
4.
alic
Per
fici

tio
pie
au
ini
ap
arc

FELICITER!

Fœmina propriè non est homo, re-
lecta frequens litera est Jac. Cujacii,
illius JCTI, qui è lateritia jam auream
fecit Jurisprudentiam, Lib. VI. Obser-
vat. suarum cap. XXI. Sed quâ culpa-
tur in congressibus Deorum etiam mi-
norum; eò confidentius, postquam Jura nostra col-
lecta insimul sunt ex naturalibus præceptis, aut Gen-
tium aut Civilibus, §. ult. Instit. de J. & J. Natura verò
ipsa Sexum sic distinguit humanum in Marem & Fœ-
minam. pr. de J. N. G. & C. pr. Quibus modis Tutela
finitur. L. 9. & 10. D. de statu hominum. Et quod
adeò utrique sexui simile jus servaverit Justin. in L.
4. C. de Liberis præterit inter masculos & fœminas
aliquando nihil interesse existimans, quia utraqve
Persona in hominum procreatione simili naturæ of-
ficio fungitur. §. 5. Instit. de exhered. Liberorum.

II.

Et est ita. Excogitavit Deus duorum sexuum ra-
tionem. Lactant. lib. 6. Divin. Instit. cap. 23. quos im-
piè magis an magis ineptè in unum redituros speres
aut optes, postquam idem unus Naturæ auctor ante
initia etiam Creationis attribuit ipsis, ut se invicem
appeterent & conjunctione gauderent. In quod
ardentissimam cupiditatem cunctorum quoque

A 2

ani

animantium corporibus admiscuit, ut in hos affectus avidissimè ruerent, eaque ratione propagari & multiplicari genera possent. In quo oppidò magna est Dei clementia retribuentis naturæ nostræ immortalitatem. Nov. 22. pr. l. 220. §. 3. de V. S.

III.

Adeoque non possum sine encomio præterire Artoptarios illos, qui fecerunt sibi quidem liberam, transmutationem illam de sexu sive foeminino sive masculino ad alterum eorum, & ut tandem fortè singulis in sua reverti liceat. Quæ doctrina cum in ratione non posset, quod sciam, saltem per exempla, coepit apud Plinium lib. 7. Hist. Nat. cap. 4. ex quo descripsit A. Gellius Noct. Att. lib. 9 c. 4. Fefellit deinceps acutissimum scriptorem Hispanum Joannem Huartes in suo scrutinio ingeniorum (examen de ingenios para las ciencias) ut hæc scriberet cap. 15. pag. 339. que el hombre no diffiere de la muger: mas que en tener los miembros genitales fuera del cuerpo. Porque si hazemos anatomia de una Donzella, hallaremos que tiene dentro desi, dos testiculos, dos vasos seminarios, y el utero, con la mesma compositione que el miembro viril, sin faltarle ninguna delineacion. Y de tal manera es esto verdad, quæ si aocavando naturaleza defabricar un hombre perfecto, le quisiessè convertir en muger, no tenia otro trabajo, mas que tornarle a dentro los instrumentos de la generacion. Y si hecha muger, quisiessè volverla en varon, con arrojarle el utero, y los testiculos fuera, no havia mas que hazer. Esto muchas vezes lea acontezido à naturaleza, assi estando la cintura en el cuerpo, como fuera. Hæc Huartes inter acumina sua numerat; quàm benè, videre possis apud Scipionem Mercurium nella Commare l. 2. cap. 35. fogl. 22.

IV. Nec

IV.

Nec substitit res inter Philosophos aut Medicos sed irrepsit etiam, nescio quo fato, ad Auditoria nostra. Inter Gallos est Andr. Tyraqvellus, de quo dignum est, quod hic legatur iudicium Valent. Forsteri in calce lib. 3. Hist. suar. de Jure Civili: Vir, scribit, tantæ & tam variæ lectionis, quanta nec superiori, nec nostrâ ætate ullus. Si ipsi soli multiplicem hanc, variamqve lectionem in omnium disciplinarum Autoribus tribuas, impossibile ferè fuisse homini, tantum legisse dixeris. Si aliorum auxilio iudicium miraberis. Ita ille in L. Connub. l. gl. i. parte i. n. 100. Legimus aliquando foeminas mutari in mares: è diverso autem mares in foeminas rarerent, quod sciam, aut recordor: veluti natura ex deterioribus ad meliora nitatur, non è converso. Deinde subjicit Lecturam florentissimam.

V.

Ex Italis recordor fumosi illius de exustione mundi Scriptoris, Hieronymi Magni Anglarensis. Is cum lib. 5. c. 3. in illa incidisset: annon in futura resurrectione masculi omnes cum mulieribus viri futuri essent? hæc subjungit; quanquam si foeminarum fiat metamorphosis in mares, nihil decedet corporibus, quia magis accedet: potestque id à natura fieri; quin aliquando factum legimus. Qua de re legere ne pigeat, quæ à nobis scripta relataque sunt lib. 1. cap. 4. *μωστυγιστας* sive commentariorum ad L. cum vir nubit C. ad Legem Jul. de adulter. & stupro. Membra enim partesque generationi famulantes quæ intra foeminæ corpus abdidit natura, si exerantur, nullo negotio Maris natura corpori conciliatur: præsertim cum pudendum muliebri, vel matricem, membrum virile inversum esse, Medici quidam animad-

A 3 verte-

verterint. f. 190. Sed cui rectè obvertas idem quod
Nobilem Philosophum Florentinum Benedicto Varchio
reposuisse ipse scribit inibi; id scilicet ipsum seu
Varchium s. Magium non affirmaturum, si humani
corporis fabricam diligentius aliquanto spectasset.
Quousq; legas Anatomicos, sed cum stupore frigido.

VI.

Nobis è diverticulo in viam redeundum; Quandoquidem præterea Deus creavit hominem ad imaginem & similitudinem suam: ad imaginem DEI creavit illum, masculum & foeminam creavit illos Gen. c. 1. Ut viri & mulieris natura una sit dicente Ambrosio c. ult. XXXIII. quæst. ult. Aristot. lib. 10. de prima philosophia lib. 4. generation. animæ. Et descendenda rursus inter Terrores Panicos translatitia illa de Platone hæsitatio, numerone rationabilium an irrationabilium ponendæ essent foeminæ? ad quam se debuit mensurasse A. F. inter nostros alioqui JCtissimus, sicubi unquam ea voluit scripsisse, quorum Bachovius ipsum quidem rerum postulat ad præta. de statu hominis n. 2. f. 157. Quæ sic omninò impia sunt & hæretica, censente Jacob. Rigos à Mallosco ad L. 1. de V. S. n. 7. Nec minus est in Deum Creatorem injuria tota illa disputatio, si foemina sit mas sive occasionatus, sive mutilus & mancus aut imperfectus? qualia ex Aristotele satis incautè, sua fecerunt Thomas & in nostris Benedict. in repetit. C. Raynutii in V. duas habens filias. n. 22. x. de Testament. & sequitur iterum Tyraqvellus d. l. n. 99.

VII.

Immaculatum est ab hisce & similibus omnibus Cujacianum acumen. Non putamus enim verba à principio simul cum mare & foemina creata; sed illa valent saltem ex instituto & secundum impositionem

57.
6
nem hominis Arist. l. 2. de interpret. cap. 2. ejusq; Recen-
sitor Michael Psellus ibid. A. Gell. L. 10. c. 4. Sicut ille so-
lus prudentia & virtute munitus nascitur & ad vitam ci-
vilem aptus L. 1. Polit. c. 2. & 3. ita non potuit etiam non si-
mul fermocinandi vi instructus nasci, ut quæ sentit, alteri
cum intelligentia aperiat, & vicissim ipse ad sensa alterius
participet. Cætera animantium sine mente sunt, *ἀνευ νου*
Arist. 6. Nic. 13. §. 7. sensu carent, pr. Inst. si quadrupes pau-
per. fecisse dicatur, adeoq; non opus iis sermo; Ut sint
sive turbatæ quoquo modo sive præstigiatae mentis in-
somnia, quæ scribunt Porphyrius L. 3. de abstin. ab esu,
animant. §. 3. Plinius Lib. 29. H. N. c. 7. de Apollonio Thya-
neo, Melampode, Tiresia, Democrito aut aliis animan-
tium Collocutoribus & Interpretibus; quibus tamen de-
fensor extitit Doctiss. inter Medicos Patavinos Hierony-
mus Fabricius ab Acqua pendente pecul. scripto Libro de
Loquela Brutorum. Et recordor dum ad Ligerim versa-
rer, nubeculas hæc Gallum quæquam hominem resu-
scitaturum novo sale Medico, ex quibus tamen nondum
quod sciam detonuit. Adde sis Besoldum Tract. singul.
de natura populorum c. 11. p. 52.

VIII.

Porro sicut homo solus beneficio intellectus sui jam
aliarumque rerum causas penetrare scit atq; pervidere,
reliquis animantibus talem operationem non partici-
pantibus. 1. Nic. 9 §. 13. Ita idem ille ex minima licet parte
saltim heres avitarum virtutum, nihilominus omni ævo
nomina rebus singulis, secundum uniuscujusq; naturam
imponere potuit ex jure Genes. Et debuit verò, super
quo voluntas aut necessitas ab ipso postulabat *ὀνομαστοπέ*
ειν. Benè Philo. à ratione profecta vox articulata est, quæ
in ore articulari linguæ plectro absolvitur: ut ita expressa,
sermo jam non nuda vox informisq; fieret, sed mentis
interpres,

Et

IX.

Et hæc adedò instituta rectæ rationis ex usu Gentium approbata rectè sequitur Jus Civile, id enixè cogitans ut rebus sint consequentia nomina §. 3. Instit. de donation. §. 5. quib. mod. Test. inf. Et lex quoque hac sua utilitate magis, quod aliàs non intelligitur L. 17. L. 19. de LL. L. 29. eod. cum evidentia peccati, si LL. quæ sunt leges hominum obligant in conscientia, quod voluit Dom. Soto L. 1. de Justit. Quæst. 6. art. 4. Certè ubiqve legis facilè obedientia destituitur, cum in Legum verbis sensa ferè per interpretationis facilitatem luxentur. Albertus Bolognett. de Lege c. 30. Angel. Matthæac. de via & ratione Juris L. 2. c. 15.

X.

Ad propositum nostrum aliter in Græcorum civitate (unde descriptæ sunt primæ LL. Urbis Romæ) Vir appellabatur, aliter fœmina. ἀνὴρ καὶ γυνή. Imo separantur etiam in illo Æschinis ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Et nolo describere ulteriora ex Scipione Gentili l. parerg. 3. Arn. Corvino ad L. 152. de V. S. Identidem Romæ homo & totum erit argum. L. 158. de V. S. & si pars, ut accipiatur magis propter nobiliori significatu masculi. Petr. Greg. Tholos, Lib. 7. c. 2. n. 2. quibus fœminæ multum inferiores sunt, & animo & corpore. Masculino enim sexui natura dominationem, potestatem, majores sensus, fortitudinem, honorem, dignitatem & conservationem familiæ aliasq; prærogativas & eminentias concessit, cum fœminis tantummodo subjectionem & obedientiam præceperit. Dn. Tabor in additam. ad Augustini Barbosa Loc. Com. l. 2. c. 13. ax. 2. Longè plura philosophantium sensa collegit Tyraqvell. Gloss. 1. Connub. p. 1. n. 88. seq. f. 19. Verba pro omnibus facere posset. Thom. Lansius in sua Pro-Gallianâ si id locus hic posceret. Dâ vilem, da compeditum, dubitare tamen non possis, meliorem esse,
quia

quia masculus est. Lælius Mancinus Collation. Jur. Lib. 2.
c. 75. n. 4. Nobis sufficit in excellentia primæ Creationis,
& quod homo fuit ante foeminam, quod constat ex Histo-
ria Geneseos.

XI.

Si Auctores essent dandi, quod solet fieri in re anti-
qua, vel si inavis critica: tum verò utile nisi fallor fuerit
illud Plaudinum in Cistellar. act. 4. sc. 2.

Mi homo & mea mulier vos saluto,
Et quod idem habet in Bacchide I. 1. v. 54.

Isthoc illecebrosius

Fieri nihil potest, Nox, mulier, vinum, hominū adulescen-
tulo. Sed & adducitur Locus ex Arnobio: Beneficia patres
munerandis & foeminis & hominibus portabant. Et ita
vetus translatio Bibliorum Gen. 2. 24. Derelinquet homo
patrem & matrem & adhærebit uxori. Editionem Dn. D.
Brentius sua præfatione decoravit.

XII.

Quod si quid in hisce valet argumentum à posteriori,
illud proderit, quod in Lingua tum Italica & Hispanica,
quàm Gallica (quæ sunt omnes desertores Romanæ ele-
gantia. vid. Speidelium in Speculo von Sprachen fol. 1171.)
Mas semper appellatur homo, nunquam v. foemina.
L' huomo, l' hombre, l' homme. La moglie, ovvero
donna, la femme.

O mugeres, ò mugeres! Parayso de ojos.

Infierno de animas, Purgatorio de bolas.

I. Medrano in Sylv. Curios. l. 1. f. 13. Et ut illud tangam de
moribus nostris, Virum dicimus in excellentissimo ge-
nere den Mann/oder Menschen: foeminam si quando das
Mensch/ in Neutro, quod est privationis. Hæc ergò sic
volet usus.

Quem pènes arbitrium est & vis & norma
loqvendi.

B

XIII. Quæ

XIII.

Quæ omnia tandem ex vi veritatis fateri habet Bachovius quoque, qui volebat nihilominus videri notasse Cujacium, sed præter indigentiam causæ. Neque enim lis futura erat nisi super proprietate Vocis. Numquid vi nominis, an verò extensivæ interpretationis beneficio Mulier hominis appellatione veniat, ut post Albericum de Rosate in L. quicumque col. 3. in fin. de Serv. fugitiv. Bartol. in L. si quis in tantam C. unde vi & Baldum in L. ult. col. 6. vers. Item improprie C. de hered. instit. Jason voluit in L. qui filiabus n. 18. & 21. de hered. instit. & L. si quis de Jurisd. omnium Judic. & Sylvest. Aldobrandinus in §. ult. Inst. Q. Test. Tut. dar. poss. Quem ipsum catalogum fecit Henr. Salmuth, ad Panciroll. Lib. 1. Tit. 46.

XIV.

Hoc patet ex tota serie scriptionis Cujacianæ, Scilicet quod foemina proprie non sit homo, sive absolute & in se, sive per comparisonem & traductionem ad masculinum. Ita habet: Infans homo nondum est. Foemina item proprie non est homo, Hæc de infante nunquam ad naturam trahi possunt, non magis ac illa, quæ apud Esaiam Prophetam conjunxit ipse Jehovah: Maledictus Populus, cui infantes & foemina imperant cap. III. v. II. Ergo nec dum de foemina, sed utrinque tantum in civili verborum significatu, & inter quos uterque jure recipiant, Ex quo ingens de significationibus verborum cura fuit & sollicitudo JCTIS nostris, in media quoque Roma. Laudantur in hanc partem Ælius Gallus, C. Attejus Capito, Cincius & Verrius Flaccus, aliiq; ut adeo palmam iis tribuat ipse m. Laurent. Valla. in præfat. lib. 3. elegantiarum suarum. Ita scribit post alia: Et prisca illi quid Jurisconsulti quales quantiq; in loquendo fuerint, judicare non possumus: quippe quorum nihil legimus. His

His autem qui inter manus versantur nihil est, mea sententia, quod addi adimivè posse videatur, non tam eloquentiæ (quam quidem materia illa non magnopere baritur) quàm latinitatis atqve elegantia, sine qua cæca omnis doctrina est & illiberalis, præsertim in Jure Civili. Hæc ille.

XV.

Quapropter post hæc quidem rem solum domi nostræ pervestigabimus. Et occurrit textus pro verbalitate famosus L. 38. §. 5. ibi: quod si eò mulier *AUT HOMO* perierit. D. de pœnis. Jam notissimum illud est, quod hæc dictio regulariter est adversativa, & ponitur inter diversa. Cened. Pract. quæst. singul. 6. n. 1. Et si est disjunctiva, dispungit nihilominus verba & sensum Johan. Strauch in Lex. Particular. Juris h. n. 2. ut proinde etiamnum post oppositionem illam relativam, quam aptavit hic Goëddæus ad L. 1. de V. S. n. 31. seqq. Treutler. Vol. 1. Disp. 2. §. 1. lit. c. Ant. Tessaur. decis. Pedémont. 12. n. 1. & 2. Bachov. in π . dicto loco. Henric. Salmuth. ad Pancirollum L. 1. Tit. 46. fol. 217. & noviss. Cyprianus Regnerus Disput. 61. ad π . §. 5. ut, inquam, illud maneat, quod hominis determinatio ibi ad solum masculum referatur sine vitio & ut ne duplicetur illic præter necessitatem mulieris (rei minoris s. inferioris) interitus.

XVI.

Textus similis est ex Concilio Wormatiensi ap. Burchard. L. 17. Decret. c. 57. & in c. 5. $\times$ de Homicid. Si aliquis causa explendæ libidinis vel odii meditatione homini aut mulier aliquid fecerit, vel ad potandum dederit ut non possit generare aut concipere vel nasci soboles, ut homicida tenetur. Ubi evidenter cessat illa oppositio relativa Legistarum.

XVII.

Sed binò adhuc textu uti liceat civili, Scribit Paulus in L. 6. de R. V. In petendo homine nomen ejus dici debet

bet & utrum puer an adolescens sit. Utiqve si plures sint. Sed si nomen ejus ignorem demonstratione ejus utendum erit, veluti qui ex illa hereditate est: qui ex illa natus est. Et in L. 39. § 4. famil. heriscun. Scævola. Duos filios scripsit hæredes: & certos homines unicuique eorum prælegavit, in quibus unum Stephanum cum peculio &c. Utrobiq; genus masculinum, tum nomina masculorum propria, non admittunt unum genus foemininum. Etsi saltim ad eundem usum juris, arg. princ. quod cum eo qui in alien. pot. Tum verò adhuc dum forte cogitandum erit de Legato hominis, si aliquando ad electionem ancillæ operetur L. 61. L. 81. pr. de Legat. 3. L. 101. § 3. de V. S. XVIII.

Occasione hujus Legis qui duos 61. de Legat. 3. videndum est de Regula quam facit Julianus, quod semper sexus masculinus etiam foemininum sexum continet; quam adeo nobis acriter opponunt adversæ partis quotquot sunt. Sed neglecto statim eo, an de naturali vocis sensu, an verò super interpretatione, quam vocamus Extensivam, concepta sit. Hoc sanè Julianus ipse docere videtur relatus in L. 201. D. de V. S. Justa *interpretatione* recipiendum, ut appellatione filii *SICUTI* filiam famil. contineri (per interpretationem scilicet in quo est medium comparationis) sæpe respondebimus, ita etiam nepos videatur comprehendi. Cum aliàs in se aliter filii, aliter nepotes appellentur §. ult. Instit. Q. Test. Tut. dari poss. L. 6. de Test. Tut. Et super hæc eadem scripsit Ulpianus in L. 195. de V. S. Pronunciatio sermonis in sexu masculino ad utrumque sexum plerumq; *porrigitur*. Alciatus in Comment. ad h. l. Quod Modestinus cautè descripsit: quasi commune nomen utrumq; sexum contineat in L. 81. de Legat. 3. & l. 101. §. 3. de V. S. Nam commune dicit Modestinus, quod ipsa communicat auctoritate sua Lex; vel non commune dicit, sed quasi, quia sicut Homi-
nis

nis appellatio masculinum æque ac foeminam continet,
ita & servi nomen ancillam comprehendit. Verius v. est
interpretatione Legis id fieri. Lælius Mancini de triplici
Jur. Collat. L. 1. cap. 4. n. 8. add. Dom. Card. Thusc. lit. M.
conclus. 102.

XIX.

Et signanter adeo Javolenus: *Quisquis mihi alius Filii
filiusve heres sit*: Labeo, non videri filiam contineri:
Proculus contra: Mihi Labeo videtur verborum figuram
sequi, Proculus mentem testantis. Respondit: Non
dubito quin Labeonis sententia vera non sit in L. 116. de
V. S. ubi scribit Gothofredus: quid igitur hic statui oportet?
nempe Filii appellatione filiam non ex figura verborum,
sed ex mente intelligi. L. 122. L. 201. eod. L. 16. de
Testam. Tutela L. 45. de Legat. 2. Ecloga ibid. c. 116. Plura
non addo, præsertim cum poterat etiam in simili versan-
tibus reponi textus L. 1. de Legat. 1. L. 52. de acquirend.
posses. & similes. Non dicam de authore d. L. 1. Potest
consuli Ant. August. Lib. 3. Emendat. c. ult. Cujac. Lib. 8.
obs. 4. Eguin. Baro ad Instit. de Legatis f. 173. Docuit per
omnia exæqvata esse Legata fideicommissis. L. vero 12.
quod nihil commune habet proprietas cum possessione,
quæ utraq; quàm simpliciter vera sint aliunde constat. Ut
sic potenter imperet in hisce talibus L. 202. de R. J. omnem
definitionem esse periculosam in Jure, parum enim esse
ut non subverti possit. Hubertus Giphanius in Comment.
hic & ad L. 1. de V. S. Johann. Ramus Enchirid. Reg. Juris.
Lib. 1. axiom. 3.

XX.

Post hæc paratum satis reor usum illius quod Gajus ad
L. Jul. & Papiam scripsit: *Hominis appellatione tam foeminam
quàm masculinum contineri non dubitatur* L. 152. de V. S. quæ
verba dissensum Doctorum aliorum in ferunt arg. L. 116. de
V. S. E. aliquando non continetur: aut si contineatur du-

B 3

bium

bium, per superiora. Et videbatur ita esse in odiosis, ubi
aliàs Masculinum non concipit Fœmininum c. odia 15. de
R. J. in 6. Præsertim si odium est irrationabile. Aymon.
Cravetta de antiqvit. temporum part. 4. Rubr. 1. n. 158. seq.
fol. 174. Bart. Socinus, Reg. 312. Fallent. 4. Forster. L. 4. de
Succession. c. 6. n. 15. & 16. & agnovisse Bachovium depre-
hendas: Comm. ad §. ult. Inst. Qvi Test. Tut. dar. poss.
Utraque autem Lex Julia & Papia sunt odiosæ in illud, ne
orbi neve cœlibes ex testamentis Civium Romanorum
solidum capiant, nisi intra dies C. h. e. intra diem cretionis
à morte Testatoris L. Papiæ paruisent, h. e. nuptias fecis-
sent. Cujacius noster ad fragm. Ulpiani Tit. 14. Tom. 1.
Oper. f. 148. & plenissimè in parat. C. de caducis tollend.
Ergò Qværitur annon in L. Papia sic aucta saltim sit signi-
ficatio hominis, & ad fœminas producta per modum am-
pliationis? quod affirmat Noster dict. Obs. 21. Lib. 6. præ-
supposita quod puto delatorum libidine & adjuta fre-
quens Fisci avaritia sub Impp. maximè tyrannicis; quæ se-
cuti sint magis exempla Jcti inter respondendum. Et ita
verisimiliter defendi poterat. In quantum fœminæ pu-
dor naturalis non permittit ardere in cohabitationes; &
ut in Venerem ruat præcept arg. L. 27. de heredit. petit:
adde Brunn. ad L. 3. de negotiis gestis n. 1. Propterea de-
buit merito mulier esse extra pœnam, quæ extra culpam
est, aut esse præsumitur. Quandoquidem Fœmina Virum
sequitur, ut materia Formam. Arist. lib. 14. animal. Gigas
f. 392. Nolo etiamnum uti Pliniano illo lib. 7. H. N. c. 42.
quod sequitur Jodocus Damhouderus in LL. f. 276.

XXI.

Præterea eloqvuntur rem ipsam satis multa Juris nostri
exempla, ad quæ nunc introduco sub illa generali præfa-
tione Papiniana in L. 9. D. d. statu homin. In multis Juris
nostri articulis deterior est cõditio fœminarum, quàm
masculorum. Secundum quod major dignitas est in sexu
Virili L. 1. D. de Senator. Sic

XXII.

Sic ab initio statim mulieres non interveniunt condendi Legibus. Bartol. in *L. 1. in fin. D. d. LL. quod Romæ nulla esset cum Fœminis communitio Comitiorum.* Godofred. ad fragm. Ulpiani Tit. 8. n. 40. Quamquam ne domi quid eas, si sui juris finibus matronas contineret pudor, quæ Leges rogarentur abrogarenturve, curare decuit, *Liv. Lib. 4. Dec. 4. in pr.* Nec earum usus inducit consuetudinem Angelus de Ubald. in *d. L. 1. de LL. Roman. sing. 42.* Johannes Bertachinus in *Repert. hic f. 540.* Nec honores gerunt in Repb. postquam ab omnib. officiis civilib. vel publicis remotæ sunt *L. 2. de R. J. quod non mutavit plane Jus Canonicum;* dum ad beneficia nonnulla quidem admittit fœminas juxta *cap. 43. de election. in 6.* sed excludit tamen a rebus adhuc dum Varicana novum Johannem *c. X. x. de pœnit. & remiss.* Si modò plus veri habet constans illa de Johanne Papissa fabula apud Platinam in *V. Johannis 7. M. Anton. Sebælic. IX. Ennead. L. 1. Lancell. in Templ. omn. Judic. L. 2. c. 1. n. 10.* quàm aliud ejusd. Platinæ de usu sellæ perforatæ intra Ceremonias Papalis intronizationis. Vidi ipse Porphyreticas aliquas in Lateranensi: sed ut his usibus nunc non inserviant & fortè nec unquam olim.

XXIII.

Deinceps in jure Personarum illud constat fuisse aliquando in perpetua Tutela fœminas. Ulpianus Tit. XI. *pr.* facit tota Lex Claudia de Tutelis fœminarum ap. Anton. Augustin. de *LL. fol. 48.* Et apertè Boethius *Lib. 2. Comm. in Tusc. Cicer.* Mulieres antiquo jure perpetua Tutela continebat. Recedebant verò à potestate Tutoris, cum in manum Viri convenissent. Quæ circa alii viderint differentiam Tutelæ muliebris à pupillari, quam fecit Bachov. ad *pr. Inst. Quib. mod. Tut. fin. n. 4. Arn. Vinnius eod.* Nos scalam magis potestatis in fœminas accipimus

cipimus à M. Portio Catone. Ita ille pro Lege Oppia ap.
Livium Lib. 4. Dec. 4. pr. dixit: Majores nostri nullam ne
privatam quidem rem agere foeminas sine auctore volue-
runt; in manu esse parentum, Fratrem, Virorum. Et pau-
lò post: Recensete omnia muliebria jura, quibus licen-
tiam earum alligaverint Majores nostri, per quæq; subjece-
rint Viris &c. Et scribit Cajus Lib. 3. Instit. Uxor quoq; quæ
in manu ejus est. Is sua heres, quia filia loco est. Manus
autem significat potestatem. Ulpian. Tit. 9. ibiq; Gotho-
fred. & facit arg. §. 5. Inst. Quib. m. Jus. P. P. solvitur L. 2.
§. 1. de Orig. Jur. ad quam vide multa disputantem de Ma-
nu Regia Albert. Bolognet. de lege c. 12.

XXIV.

Adscribam verba Servii pro pleniori horum notitia.
Tribus modis (scribit ille in Georg. Vitgil. lib. 1.) apud
veteres nuptiæ fiebant, Usu: si v.g. Mulier anno uno cum
viro, licet sine Legibus vixisset. Farre, cum per Pontificem
Max. & Dialem Flaminem per fruges & molam salsam,
conjungebantur, unde confarreatio appellatur, ex qui-
bus patrimi nascebantur. Coemptione verò atq; in ma-
num conventionem, cum illa in filia locum, Maritus in
patris veniebat, ut si quis prior fuisset defunctus locum
hereditatis justum alteri faceret vid. Petrus Pithœus in
Notis ad collationem LL. Mosaicarum & Romanorum.
Tit. 16. f. 139. Franc. Hotomannus in Ritu Nupt. Paulus Cy-
præus de Sponsali, c. 4. §. 6. n. 6. pro notitia omnium. Nos
coemptioni (in quam incidimus) modum addimus quem
ex Varrone descripsit Car. Sigonius de Antiq. Rom. c. 9. ut
veteri lege Rom. nubentes mulieres tres asses ad Virum
deferrent, atq; unum quem in manu tenebant, tanquam
emendi causa Marito dare solitas: alium quem in pede
habebant in foco Larium familiarium ponere: tertium
in sacciperio cum vendidissent compito vicinali re-
signare. Petr. Greg. l. 9. Syntag. Universal. c. 5. n. 29.

XXV. Co-

XXV:

Coëmptione sic facta Mulier in potestatem Viri cedebat
ad modum liberæ servitutis, Servius in illud IV. *Æneidos*
Liceat Phrygio servire marito.

add. c. 15. XXXIII. quæst. 5. à qua licet deinceps recessum
sit, ita ut sequiori Jure Rom. filiafam. nupta in patris sui
potestate remaneat arg. l. 14. §. 2. l. 6. §. 1. l. 20. ab *L. Jul. de*
adult. coërc. l. 1. C. de bonis quæ liberis &c. l. 8. §. 5. eod.
l. 1. §. 1. de agnosc. Liber. l. 1. l. 2. C. de Liberis. exhibendis.
Maritorum tamen in Uxores dominium nondum omne
ignotatum est Juri nostro. Petr. Gudelinus de jure noviss.
Lib. 1. c. 7. pr. Sed debent hæ Maritis reverentiam in *L. 14.*
fin. de Sol. Matr. l. 4. §. 7. C. de rei uxoriæ action. & in of-
ficio esse Mariti l. 48. de operis libert. quippe qui in do-
mo dominium habet *L. 195. §. 2. de V. S. ut possit etiam &*
debeat iniquos uxoris suæ mores cohibere Nov. 117. c. 14.
& Arist. Lib. 2. Oecon. cap. 1. Quod ad Judicium super
vita & fama Mulieris extensum fuit Dionys. *L. 2. A. R. Val.*
Maxim. l. 9. Tit. 3. Hodieq; ad verbera usque declarant
DD. modo sit medicina argument. l. un. C. de emendat.
propinquor. & dicta Nov. 117. c. 8. & 14. ubi Godofr. ad
Carpzov. l. 2. Jurispr. Consist. Defin. 212. & p. 1. Pr. Crim.
quæst. 12. n. 51. Praxis tamen Sapientum in l. Connub. 8.
& 9. rectius conspirat.

Viri uxores sibi æquari jam à principio ne sinunto.

Sed dicto audientes esse imprimis docento.

Nec si suæ salutis consulere, & honestatem undiqvae
sectari velint, eas verberanto, aliasvè malè tractanto
Suis viri exemplis atque blanditiis cum severitate
conjunctis uxores corrigunto.

Sed & minas interdum, si res exegerit, admiscento.

Verum non palam, aut presentibus extraneis eas
objurganto.

XXVI.

Casus quo etiam occidere Marito licet Uxorem superest in L. 38. §. 8. l. 20. l. 23. l. 24. in fine D. ad L. Juliam de Adult. l. 4. C. eod. Et est pro tota hac potestate maritali plenius Edictum primi Creatoris Gen. 3. v. 16. Ad virum tuum appetitas tuus & ipse dominabitur in Te. Quod à Deo doctus Paulus explicans jubet mulieres *subditas esse* Viris suis, tanquam capiti suo. 1. Cor. 11. v. 3. & c. 14. vers. 34. Et Hieronymus in c. 15. XXXIII. quaest. 5. cum caput mulieris Vir sit, caput autem Viri Christus, quaecunque uxor non subicitur Viro suo h. e. Capiti suo, ejusd. criminis rea est, cujus & Vir, si non subiciatur Christo capiti suo. Verbum autem Domini blasphemat^{ur} vel dum contemnitur DEI prima sententia & pronihilo ducitur, vel cum Christi infamatur Evangelium, dum contra Legem fidemq; naturæ ea quæ Christiana est, & ex Lege DEI subjecta, viro imperare desiderat: cum etiam gentiles foeminae viris suis serviant communi Lege Naturæ. Inquam rem vid. Arist. Lib. 1. Polit. c. 5. Antoni de Guevarra in Horolog. Princip. Lib. 2. c. 7. p. 242. & si quid ex animalium universò genere probat Plinius Lib. 4. H. N. c. 3. Rotundè Saxo: Ein Mann ist seines Weibes Vormundt/ uad Sie tritt in sein Recht/ weñ Sie in sein Bette tritt. Landrecht Lib. 1. art. 45. & art. 31. Wenn ein Mann ein Weib nimmt/ so nimmt Er Sie in sein Gewehr/ und all ihr Gut in rechte Vormundschafft. Ex quibus & similib. textib. rectè inferitur quod Patria potestas solvitur per Matrimonium. Filia Andr. Rauchbar. p. 2. q. 18. n. 24. Berlich. p. 2. Concl. 11. n. 43. & noviss. Dn. Carpz. Parte. 2. Constit. 10. Def. 2. ubi n. 2. allegat dissentientes.

XXVII.

Sed plus satis de hac differentia foeminarum à Masculis, in Jure Personarum, Ex qua sat multæ sic descendunt in Jura etiam rerum, hic enim foemina nihil proprium, acqui-

acquirere potest arg. pr. Instit. per quas personas cuiq; ac-
quir. per consequens nec alienare pr. Instit. Quib. alienare
licet vel non. quod vivo parente in cuius potestate est ita
procedit per exempla L. 6. C. de revocat. donat. L. fin. C.
de pactis L. 12. C. de pignor. act. ut eo non interveniente
nihil planè de rebus suis sive hypothecæ aut pignori da-
re, sive donare valeat. Non etiam Testamentum de his
facere L. 6. pr. qui Test. fac. poss. L. 11. C. eod. pr. Instit. Quib.
non est permillum facere Testam.

XXIIX.

Illud altius est, quod fœminæ non poterant olim ex
asse heredes institui ex L. Voconia ab eo qui census esset
h. e. qui C. millia æris professus esset Anton. August. d. LL.
sub. L. Voconia f. 154. Alex. ab Alex. G. V. 6. c. 15. Ulterius
scribit Paulus L. 4. Sentent. Tit. 8. §. 3. Fœminæ ad heredi-
tates legitimas ultra consanguineas Sorores non admit-
tuntur, idq; Jure Civili, id est Voconia rogatione videtur
effectum. Paria habet Ulpianus Tit. 26. §. 6. Ex quibus ple-
nissime transcripsit §. 3. Inst. de Legit. agnat. Succes. ut ta-
men semper temperaverint Pratores data Bon. Poss. Unde
Cognati §. 2. Inst. de Success. Cognat. §. 1. de bonor. poss. L.
2. unde cognati. Sed fecit Justin. Imp. æqualem in utroq;
sexu successionem civilem in L. pen. C. de suis & legit. No-
vissimè etiam amplius sublata omni inter agnatos &
cognatos diversitate. Nov. 118 c. 4. & 5. Consule Valentinum
Forsterum L. 3. de succession. ab intestat. c. 7. n. 5. f. 160.

XXIX.

Porro non possunt fœminæ acquirere per adrogatio-
nem. Per populum enim Romanum fœminæ non arro-
gant. Ulp. Tit. 8. (quem textum etiam passivè recte legit
Gothofred. n. 40. arg. l. 20. & l. 21. D. de adopt.) Et est textus
de toto genere in §. 10. Inst. h. t. Fœminæ adoptare non pos-
sunt, quia nec naturales liberos in potestate habent &
add. L. 5. C. eod. ut cogites si quando ex indulgentia Divali
adoptent,

C 2

adoptent,

adoptent, tamen non habere eos suos heredes L. 13. de suis
& Legit. hered. §. 3. Instit. de hered. qualit. & differ. Nec
possunt adeò illis substituere pupillariter: quia non ha-
bent in potestate, Andr. Tyraquell. in L. 1. Connub. Gloss.
i. n. 84. f. 18.

XXX.

Super obligationibus Fœminarum quæ pro aliis reæ
fierent audire licet, quæ M. Silanus & Vellejus Tutor
COSS. verba fecerunt in L. 2 §. 1. D. ad SCTUM Vellejan.
Paul. lib. 30. ad Edictum summam fecit hanc. Vellejano
SCro plenissime comprehensum est, ne pro ullo fœmi-
næ intercederent. Nam sicut morib. civilia officia adem-
pta sunt fœminis, & pleraq; ipso jure non valent, ita mul-
to magis iis adimendum fuit officium, in quo non sola
opera, nudumq; ministerium earum versaretur, sed &
periculum rei familiaris. in L. 1. pr. §. 1. eod. Hoc addo, te-
neri tamen mulierem in conscientia. Jason. in avth. Præ-
terea, colum. 9. vers. item advertet. C. unde Vir. Tantum
abest ut mortaliter peccet sive Mulier quæ contra formam
Legis contrahit, sive is qui cum ea bona fide contraxit
Paul. de Castro in L. 7. d. LL. Philip. Corneum lib. 1. Conf.
36. col. 3. & 4. & pro posteriori Jason in L. 2. C. de Fidei com-
miss. Col. 2. vers. facit quarto & est text. in cap. 28. x. de
elect. in medio.

XXXI.

Post hæc in Judiciorum ordinae illud famosum est ex L.
1. §. 6. D. d. postul. quod Prætor fœminis prohibuit pro aliis
postulare. Et ratio quid prohibendi ne contra pudicitiam
sexui congruentem alienis causis se immisceant, ne viri-
lib. officiis fungantur mulieres. Origo v. introducta est
à C. Afrania (sic enim viri docti restituunt text. ex Valerii
lib. 8. c. 3.) improbissima fœmina, quæ inverecundè postu-
lans & Magistratum inquietans causam dedit Edicto. Pro
se tamen postulare non prohibentur. dict. L. 1. quod secus
se

se habet, si sunt sub potestate, secundum quod diximus.
Et est arg. §. 2. Inst. de Injuriis L. 1. §. 1. D. eod. Et evitare
etiamnum studuit Constantinus, datâ marito potestate,
citra mandatum in rebus uxoris intercedendi, ne fœmi-
næ persequendæ litis obtentu in contumeliam matrona-
lis pudoris irreverenter irruant, & conventibus virorum,
vel Judiciis interesse cogantur in L. 21, C. d. Procurat. ad
quam continentiam profundam more suo Lecturam facit
Tyraquellus in L. X. Connub. n. 14, & multis seqq.

XXXII.

Præterea Mulier ex antiquo Jure testis esse non poterat,
quod discimus ex A. Gellio L. 6. c. 7. Deinceps saltim non
est optimus testis, Bertachin, in Rupertor. h. f. 545. in f. A. Pe-
trus Rebuff, ab Rubr. de Testib. n. 1. sed in causis testamen-
tariis plenè rejicitur §. 3. Inst. d. Test. ordin. Jacob Butri-
gar. h. n. 14. nisi quando Testamentum est inter Liberos.
Gloss. in Leg. fin. C. de Codicill. quam sequuntur Dd, teste
Lanfranco de Oriano Tr. de Testib. n. 80. Barthol. Socinus
de Fallentiis R. Sob. Et iterum post didicita testificata pla-
nè non admittitur juxta Bartol. quem sequitur Marianus
Socinus de Testib. n. 124. & licet Jus civile in causis crimi-
nalib. admittat fœminas L. 1. L. 3. §. 5. de Testib. Canones
tamen rursus repudiant Dd, in c. 3. x de Testib. add. Nep. de
Monte Albano de Testib. Omnia per multas auctoritates
Hieronymus Gigas Tr. de crimine læsæ Majest. l. 2. Rubr. quæ
& per quas Personas crimen læsæ Maj. probatur qu. 6. p. 253.

XXXIII.

Illud quod Fœmina judicandi munere non fungitur,
notius est ex L. 12. §. 2. D. d. Judiciis quam ut hic attingi de-
beat. Proinde aliud saltim inter judicia publica adhuc
stringo, quod veneficii suspicio ex L. Cornelia magis gra-
vet fœminas quàm maers, quando & curiosior est sexus
mulieris & ad scrutandas artes magicas pronior atq; pro-
pensior. Lal. Mancini collat. lib. 1. c. 96. n. 6. planè juxta

C 3

illud

illud Fabii Quintiliani: Latrocinium]facilius in viro, ve-
neficium in foemina credam lib. 5. Orator Instit. Rationes
aliquot addit P. Ghirlandus de Sortileg. quaest. 7. n. 31. ibi:
sed quaero nunc, quid rationis est, quod in ista secta plu-
res sunt Mulieres, Viri autem rari sunt fol. 188. plures ha-
bet Jacob Sprenger. in Malleo Maleficarum P. 1. p. 6. Sanè
ipsa etiam lex Mosaica Exod. XXII. ne maleficæ viverent,
de foemina tantum est expressa, si fidem merentur Critici
sacri. Præterea Historia profana veneni mali usum pri-
mævum (si hæc valent) Foeminis transcribit. Diodorus
Hecaten defert Lib. 5. de antiquit. gest. Pro urbe Roma
auctor est Titus Livius ad A. U. C. 423. decade 1. lib. 8. Ad
CLXX. damnatæ. Neq; de veneficiis ante eam diem Ro-
mæ quaesitum est. Eadem notant alii Romanorum Scri-
ptorum. Ut appareat. Plinium ex hinc rectè scripsisse
lib. 25. H. N. c. 2. Scientiam foeminarum in veneficiis præ-
valere. Dixi studio, si hæc talia valent aut concludunt.
Videbatur enim Veneficium hætenus quid significare,
strictius, quam ut omnem magiam exhauriret. Qua de
jam in LL. XII. Tab. legitur hodieq; restitutis VII. & vid.
apud Fulvium Ursinum in Notis ad LL. SCT. fol. 250.
Apulej. in apolog. pag. 219. Magia quantum ego audio
res est Legibus delegata jam inde antiquitus XII. Tabulis
propter incredundas frugum illecebras, interdicta. Igi-
tur occulta non minus quam tetra & horribilis, plerum-
que noctibus vigilata & tenebris abstrusa & arbitris soli-
taria & carminibus murmura &c. Magiam tamen foemi-
ninam frequentissimam edocuit vita humana. Vide
Alex. ab Alexand. Lib. 6. Gen. X. adde si lubet il Palazzo
degl' incanti Di Tomoso Garzoni: plenius illud Bodini
Dæmonomania. Et si cupis defensores rei Joh. Wie-
rium, Petrum de Apono, Joh. Franc. Ponzinibum de La-
miis. Extat Tom. 2. prax. criminal. fol. 189. & si tempe-
ramentum rei fecisse videbitur Anonymus quispiam in
nostro

nostro idiomate de Processu adversum Sagas rectè for-
mando,

XXXIV.

Et hæc hæctenus contra foeminas: ac sicudi sunt de-
terioris conditionis quam Masculi. Favores & privi-
legia post hæc earum tot & tanta sunt in Jure Justin. ut
Sacrat^{us} ipse Imper. exinde non paucis Uxoribus audiat, &
qui Consiliis Theodoræ Uxoris fuerit promptus nimis
Executor. Participem consilii eam sumpsisse testatur
Nov. 8. c. 1. Sed defendit ex receptio more Gothofred.
ibid. add. L. 3. fin. C. de quadrien. præscript. Erasmus
Ungepauer Exerc. Justin. I. Q. 6. n. 3. Mastert. de. Justit.
LL. Roman. Lib. 1. dubio 3. & 4. add. Just. Lipsii Not. ad
Lib. II. Polit. c. 17. Et pro fictitia & simili cæde Bellitarii
Alciat. 4. Parerg. cap. 24. Possunt de Privilegiis Mulie-
rum videri Joann. Ulric. Wolffius & Frideric. Pruck-
mann. de differentiis utriusque Sexus. Joach. Wibel de
Jure & Privil. Mul. & plenissimè Bened. Carpzov. de Ju-
re Foeminarum singulari. Nos nostra hæc concludimus
florido illo L. Apuleji: Sanus est, qui scit, quid sit infan-
tia. Infamia autem seire se non potest, non magis, quam
cæcitas se videre.

Supplementum.

Dn. Judoci Damhouderii. in Lo-
cis Communib. parium aut similium
adauxit

D. Nicol. Thuldænus.

V. Mulier, Philosophia. f. 275.

Mulieres bonæ Philosophis hodiernis possunt
comparari, quia raræ sunt, L. 7. §. sed ex re-
drob. 7.

prob. 7 ff. d. excus. Tut. Sic obstetrices Ægyptiorum dicebant Pharaoni Regi Ægyptiorum de mulieribus Hebraorum: Non sunt Hebrae sicut Ægyptiae mulieres, ipsa enim obstetricandi habent scientiam, & priusquam veniamus ad ipsas, pariunt: h. e. in rerū naturalium cognitione, nempe in Philosophia naturali, nobis multò sunt superiores. Exod. 1.

Sed priusquam hunc Locum absolvam, unum addam, quod praterire non possum, quod cum nuper incidissem in hanc materiam, percurri omnes Juris Civilis textus, quò aliquid invenirem, quod hoc loco possem in favorem & laudem mulierum inserere, & probare aliquam mulierem existere bonam: & tandem se obtulit L. mulier bona. ff. d. jur. dotium. Quam cum diligentius inspexissem, inveni Legem sic habere: Mulier bona sua omnia in dotem dedit &c. Et deprehendi bona non esse h. nominativi casus, ut sit Epitheton mulieris; Sed accusativi casus. Ut in toto Corpore Juris Civilis mulierem bonam invenire non potuerim.

Sequitur hac bonam partem Mascardus de probat. Conclus. 1080. n. 28. & subdit plura Auctor V. Uxor Mala Diabolo est conferenda f. 371. secundum Gloss. in C. XX. Dist. L. stat. Diabolus à dextris ejus, id est, Uxor,

Dii meliora!

ULB Halle
003 007 642

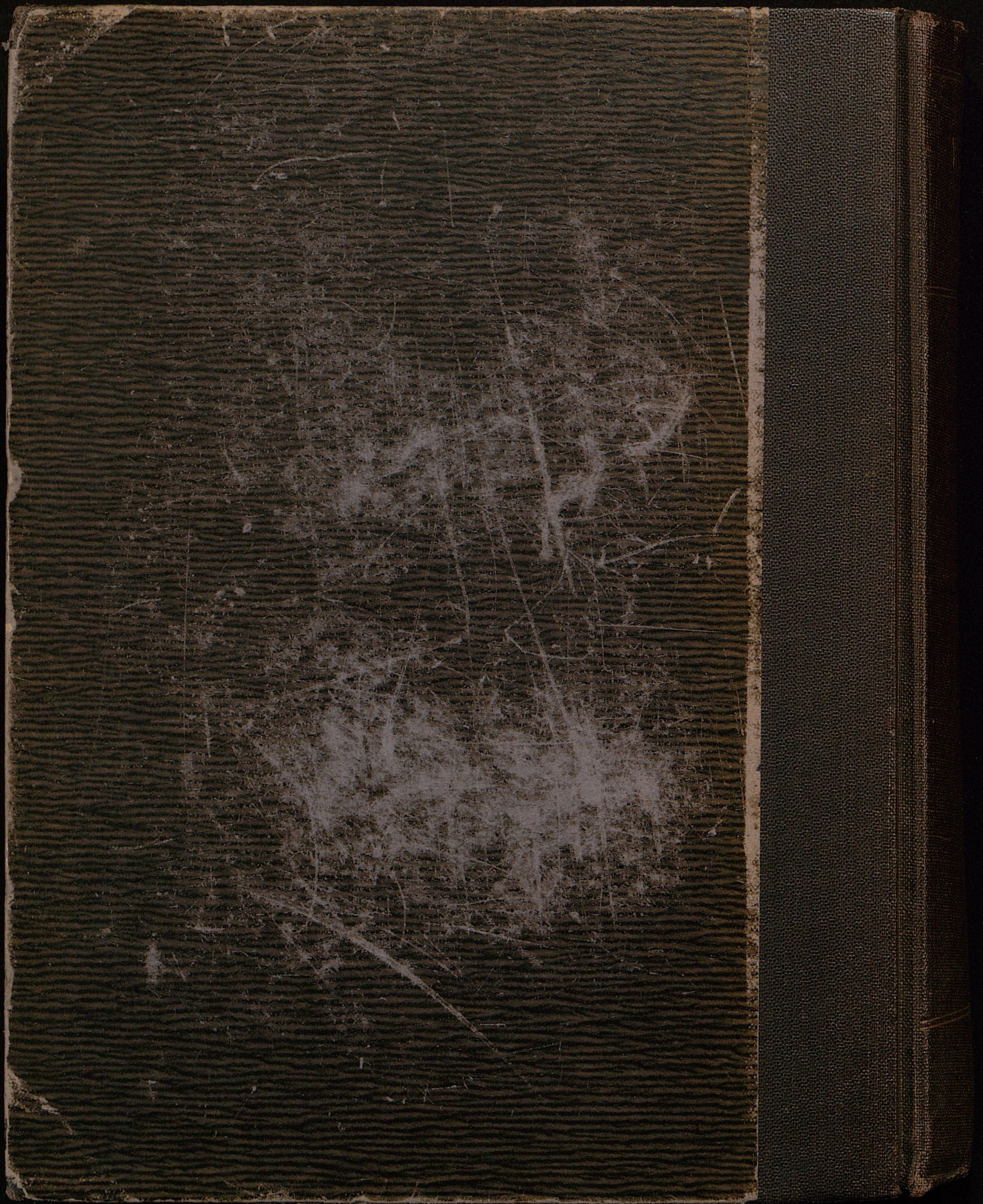
3

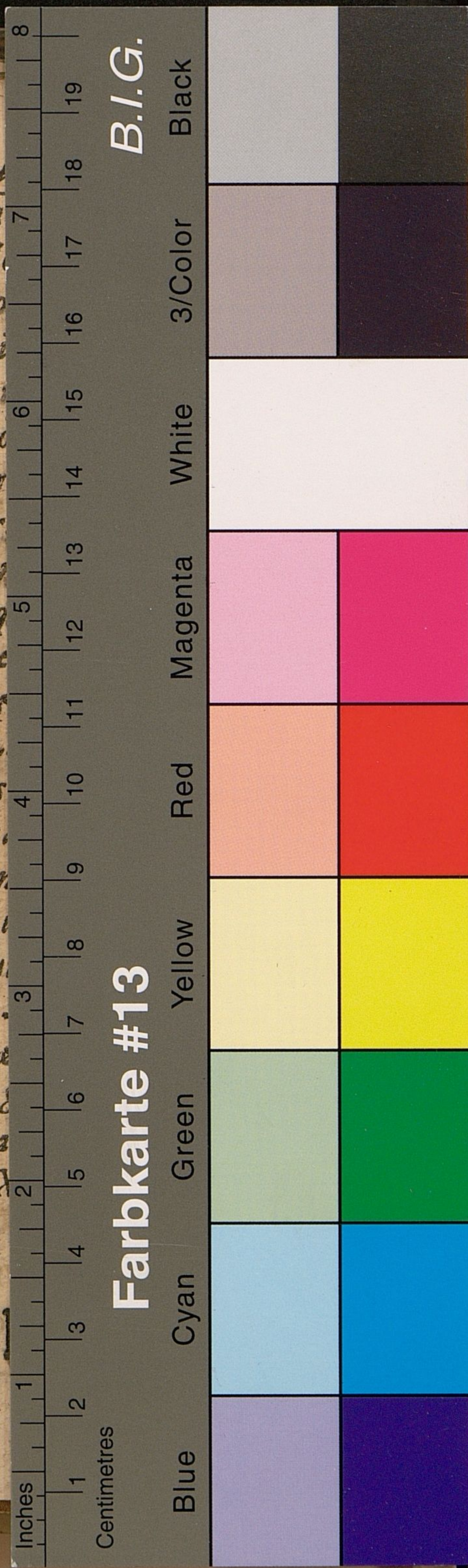

86

VD17

20.
 8.
 Q. D. B. V.
 QV.

**FOEMINA NON
 EST HOMO,**
videbunt publicè
FRANCISC. HENR. HOELTICH,
JUR. DOCTOR,
 &
JOHANNES CASPARUS Walz/
Hiltperhusiô Francus,
In Auditorio Jctorum,
 à D. XIV. Decembris, Anno 1672.

*****
 WITTEBERGÆ,
 Typis CHRISTIANI SCHRÖDTERI, Acad. Typ.

M
 1672
 96

6

1505

